

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai”

(2020/C 440/08)

Ziņotāja:	Anne KARJALAINEN (FI/PSE), Keravas pilsētas domes deputāte
Atsauces dokuments:	Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Spēcīga sociālā Eiropa taisnīgai pārejai” COM(2020) 14 final

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Ievads

1. atzinīgi vērtē priekšlikumu ceļvedim Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanai, lai sasniegtu Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķus un realizētu Eiropas zaļo kursu sociāli taisnīgā veidā;
2. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas lēmumu uzsākt atklātu apspriešanos par sociālo tiesību pīlāra īstenošanu, ņemot vērā sociālās politikas lielās atšķirības visā Eiropā. Pilsētu un reģionu stāvoklis ir būtiski mainījies arī Covid-19 pandēmijas dēļ;
3. uzsver, cik svarīga ir spēcīga Eiropas Sociālā programma, kurā konkurētspēja un sociālais taisnīgums papildina viens otru. Starp Sociālo programmu, zaļo kursu un Digitālo programmu Eiropai ir cieša saikne, ņemot vērā to, ka zaļās un digitālās pārejas pamatā jābūt sociālajam taisnīgumam, līdztiesībai un vides ilgtspējai. RK uzskata, ka ir svarīgi, lai Taisnīgas pārkārtošanās fonds (TPF) būtu saskaņots ar ES sociālo pīlāru, kura mērķis ir samazināt reģionālās atšķirības un risināt strukturālo pārmaiņu sekas Eiropas Savienības reģionos. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš lauku apvidiem, apvidiem, kurus skar rūpniecības restrukturizācija, kā arī reģioniem, kuros ir būtiska vai pastāvīga ekonomiska vai demogrāfiska atpalicība, un tālākajiem reģioniem, kuru nelabvēlīgo stāvokli ir pasliktinājusi Covid-19 pandēmija;
4. atkārtoti aicina Eiropas pusgada kontekstā uzlabot ekonomikas un sociālās politikas koordināciju starp Eiropas un valstu pārvaldes līmeņiem un aicina šajā koordinēšanā plašāk iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, šajā nolūkā izmantojot pārvaldības sadalījumu pēc subsidiaritātes principa. Atbilstoši šim principam stratēģiskās plānošanas un izpildes uzdevumi būtu jādelegē ne tikai dalībvalstīm, bet arī vietējām un reģionālajām pašvaldībām, kuras ir vispiemērotākās, lai efektīvi reaģētu uz vietējām vajadzībām un problēmām;
5. uzsver skaidra, saskaņota un tālējaša ceļveža nozīmi Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā. Subsidiaritātes un proporcionalitātes principi noteiks līmeni, kādā ES un dalībvalstis izmantos ierosinātos politikas instrumentus un likumdošanas pasākumus attiecībā uz īstenošanu;
6. aicina Eiropas Komisiju ņemt vērā attiecīgos ieteikumus, ko ES pilsētprogrammas ietvaros izstrādājušas pilsētu partnerības, piemēram attiecībā uz mājokļiem, nabadzību pilsētās, kā arī darbvietām un prasmēm vietējā ekonomikā, un izmantot līdzdalīga darba metodes arī sociālas Eiropas veidošanā;
7. uzsver, ka Covid-19 pandēmiju nedrīkst izmantot par ieganstu, lai atliktu vai atsauktu Eiropas Komisijas paziņojumā minētos priekšlikumus par sociālā taisnīguma uzlabošanu. Tieši pretēji – krīzes ietekmē ir jāstrādā ātrāk un intensīvāk, lai panāktu strukturālas pārmaiņas taisnīgākā un zaļākā Eiropas Savienībā. Nākotnes labā mums jārada ilgtspējīgākas ekonomiskās un sociālās sistēmas;

8. norāda, ka tuvākajā nākotnē atveseļošanai jānotiek ar spēcīgu sociālo dimensiju, lai uzturētu spēcīgus sociālās drošības tīklus, saglabātu strādājošo darbavietas un izvairītos no nelikumīgas atlaišanas. Visneaizsargātākie cilvēki darba vidē ir tie, kuri ir nodarbināti pagaidu un netipiskos nodarbinātības veidos, sievietes, imigranti, jaunieši un personas ar invaliditāti. Cilvēki, kuri ir atlaisti Covid-19 pandēmijas dēļ, iespējams, nevarēs atgriezties iepriekšējā darbavietā. ES programmām ir jāatbalsta kvalifikācijas paaugstināšana personām, kurām draud bezdarbs, bezdarbniekiem un ekonomiski neaktīvajiem iedzīvotājiem, it īpaši tām personām, kurām ir grūtāk atrast darbu (cilvēkiem, kuriem draud nabadzība un sociālā atstumtība, vientuļo māšu un viena vecāka ģimenēm, kurām ir grūti apvienot darbu ar mājas dzīvi u. c.); tas jādara, ievērojot vienlīdzīgas iespējas un nediskrimināciju dzimuma, dzimšanas vietas, etniskās piederības, politiskās un reliģiskās pārliecības, vecuma, invaliditātes, seksuālās orientācijas vai identitātes, slimības, valodas vai jebkura cita personiska vai sociāla stāvokļa vai apstākļu dēļ;

9. uzsver, ka pašreizējos apstākļos digitālā pāreja ir paātrinājusies, jo daudziem uzņēmumiem bija jāpielāgojas digitalizācijai un tāldarbam; iesaka izmantot pēdējos mēnešos gūto stimulu, lai reglamentētu tāldarbu un atzītu tā ieguldījumu dekarbonizācijas jomā, ņemot vērā pārvietošanās samazinājumu, ko rada šāda neklātienes darba kārtība;

10. norāda, ka vidējā termiņā un ilgtermiņā atveseļošanas pasākumos ir jāpievēršas ekoloģiskās un digitālās pārejas sociālajai dimensijai. Mums ir vajadzīgs taisnīgs darba tirgus nākotnes oglekļneitrālajā ekonomikā, kuras pamatā ir pienācīgas darbavietas, spēcīga sociālā aizsardzība un darba iespējas cilvēku dzīvesvietā;

11. norāda, ka pandēmijas laikā galvenā nozīme bija vietējo un reģionālo pašvaldību sniegtajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem. Bez sabiedrisko pakalpojumu sistēmas ietekme uz cilvēkiem būtu bijusi dramatiskāka. Taisnīga pāreja nozīmē vietējā un reģionālā līmeņa galvenās nozīmes atzīšanu augstas kvalitātes sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā. Šādu pakalpojumu sniegšanu, ko veic vietējās un reģionālās pašvaldības, nedrīkst ierobežot ar publiskā iepirkuma vai valsts atbalsta tiesību aktu noteikumiem;

12. norāda, ka ES atrodas pagrieziena punktā, kur ir iespējams un arī vajadzīgs jauns domāšanas veids. Svarīgāk nekā jebkad agrāk ir veikt ieguldījumus cilvēku labklājībā un rēķināties ar tādiem labklājības ekonomikas ieguvumiem, kuri uzsver līdzsvaru starp trim ilgtspējīgas attīstības dimensijām – sociālo, ekonomikas un vides dimensiju. Šīs dimensijas pastiprina cita citu un liek pamatus sociāli taisnīgai, ilgtspējīgai un klimatam labvēlīgai sabiedrībai. Vietējiem un reģionālajiem dalībniekiem ir visas iespējas savā darbībā īstenot labklājības ekonomiku, taču ir vajadzīgi arī ES līmeņa norādījumi;

13. uzskata publisko iepirkumu par vēl vienu jomu, kurā būtu jācenšas realizēt taisnīgu pāreju un meklēt jaunus, novatoriskus risinājumus, jo iepirkuma procedūras var palīdzēt novērst vides un sociālo dempingu, līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijos iekļaujot kvalitātes, vides un/vai sociālus aspektus. Tomēr šāda iekļaušana joprojām ir fakultatīva, tāpēc publiskajā iepirkumā iesaistītie ekonomikas dalībnieki ir aktīvāk jāmodina piedāvāt labākus vispārējos darba apstākļus un tādas darbavietas, kas integrē cilvēkus ar kompleksām darba tirgus integrācijas vajadzībām vai cilvēkus, kuriem draud sociālā atstumtība un nabadzība, un veicināt viņu nodarbinātību;

14. uzsver, ka uzņēmumiem – tostarp tiem, kas iesaistīti publiskajā iepirkumā, – ir skaidri jāņem vērā cilvēktiesības gan savā darbībā, gan apakšlīgumu slēgšanas ķēdēs; šajā nolūkā ierosina ES līmenī pieņemt korporatīvās atbildības noteikumus, kuru pamatā būtu ANO cilvēktiesību pienācīgas ievērošanas pārbaudes princips;

Vienlīdzīgas iespējas un darbavietas visiem

15. atbalsta Komisijas mērķi palielināt nodarbinātību un radīt vairāk kvalitatīvu darbavietu Eiropā; Lai novērstu prasmju un darbavietu nelīdzsvarotību, ir vajadzīga daudznozaru un proaktīva pieeja. Nākotnē darba tirgū palielināsies pieprasījums pēc prasmēm, jo īpaši darbavietās, kas saistītas ar mākslīgā intelekta izmantošanu un attīstību, kā arī ar klimata pārmaiņu mazināšanu, izmantošanu un pielāgošanos tām. Jaunajai ES rūpniecības stratēģijai ir jāsekmē kvalitatīvu darbavietu radīšana un rūpniecības konkurētspēja. Stratēģijai ir arī jānostiprina Eiropas noturība, piemēram, palielinot galveno veselības aprūpes ierīču un aizsardzības līdzekļu ražošanu ES. Tagad, kad stratēģija "Eiropa 2020" tuvojas noslēgumam, ir vajadzīga jauna ilgtspējīgas attīstības mērķiem atbilstoša ES ilgtermiņa izaugsmes un nodarbinātības stratēģija, lai savstarpēji sasaistītu dažādos iekļaujošas izaugsmes, nodarbinātības, nabadzības samazināšanas un rūpniecības konkurētspējas mērķus;

16. konstatē, ka noteiktās nodarbinātības jomās pastāvēja daudz lielāks risks saskarties ar Covid-19 pandēmiju nekā citās, un pirmām kārtām tā bija veselības aizsardzības joma un pakalpojumi. Uzsver, ka visās darbības nozarēs ir rūpīgi jāapzina ar koronavīrusu saistītais arod risks, un norāda, ka visi šādam riskam pakļautie darbinieki ir pelnījuši ne vien lielu sabiedrisku atzinību, bet pirmkārt arī drošus darba apstākļus;

17. norāda, ka pandēmijas virulence ir atklājusi veselības sistēmu trūkumus lielā daļā Eiropas Savienības dalībvalstu, tāpēc ir jāstiprina Eiropas veselības aprūpe, sekmējot un veicinot zinātniskos pētījumus visās nozarēs, īpaši tajās, kas attiecas uz palīdzības un aprūpes sniegšanu un pētniecību;

18. norāda, ka demogrāfiskās pārmaiņas Eiropā daudzās dalībvalstīs un reģionos radīs darbaspēka trūkumu. Tāpēc ir svarīgi aizsargāt darbaspēka pārrobežu mobilitāti un darba ņēmēju tiesības. Prasmju trūkuma problēma, īpaši mazām vietējām un reģionālajām lauku kopienām, ir jānovērš, izmantojot izglītošanu un jaunas tehnoloģijas, kā arī palielinot tāl darba iespējas. ES ilgtermiņa rīcība ir nepieciešama arī lauku apvidiem;

19. norāda, ka izmaiņas darba tirgū nozīmē to, ka arvien vairāk cilvēku ir pakļauti riskam zaudēt darbu mūsdienu prasībām neatbilstošu prasmju vai robotikas dēļ. Atjauninātas prasmes un piekļuve mūžizglītībai ir svarīgākas nekā jebkad agrāk. Ir vispusīgi jāraugās uz prasmju atjaunošanu karjeras laikā cilvēkiem dažādās dzīves situācijās, dažādās darba attiecībās un ar dažādām izglītības vajadzībām. Ņemot vērā darbaspējīgā vecuma cilvēku tālākizglītības un pārkvalifikācijas nozīmi nodarbinātības un vispārējās darbaspēka konkurētspējas ziņā un apzinoties šādas apmācības finansiālās sekas, Reģionu komiteja atzinīgi vērtētu piemērotu Eiropas sociālo partneru vienošanos; šāda vienošanās varētu būt orientēta uz to, kā atvieglot nodarbinātu personu piekļuvi apmācībai, īstenojot tiesības uz kvalitatīvu apmācību un mūžizglītību, lai veiksmīgi pārvaldītu darba tirgus pāreju, kā noteikts Eiropas pīlārā;

20. atbalsta Garantiju jauniešiem, kura ir pārveidota tā, lai efektīvāk apkarotu jauniešu bezdarbu, un šajā nolūkā padarīta pastāvīga un ar augstāku vecuma robežu, proti, līdz 30 gadiem. Garantijai ir jāaptver mazāk aizsargātas grupas (piemēram, jaunieši, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu, nepavadīti gados jauni migranti un sarežģītos apstākļos auguši jaunieši), un īpaša uzmanība ir jāpievērš pasākumiem pārejā no izglītības uz darbu. ESF+ ietvaros ir jāpalielina garantijas finansējums, un dalībvalstīm, kurās jauniešu bezdarbs pārsniedz ES vidējo līmeni, jauniešu atbalstam būtu jāpiešķir vismaz 15 % no dalītā pārvaldībā esošajiem ESF+ līdzekļiem. Jauniešiem ir jāmaņa prasmes, kas jo īpaši attiecas uz zaļo un digitālo pāreju. Garantijas jauniešiem īstenošana valstī būtu jāuzrauga Eiropas pusgada ietvaros, lai nodrošinātu tās pieejamību visiem jauniešiem visās dalībvalstīs;

21. uzskata, ka augstas kvalitātes, iekļaujoša un savstarpēji atzīta izglītība, kā arī pilsoniskuma izglītība, stiprina Eiropas identitāti un padara vieglāku brīvu pārvietošanos, darbu un uzturēšanos Eiropas Savienībā, un tas ir Eiropas pilsonības pamatā. Izglītības un prasmju līmeņa paaugstināšana var mazināt nevienlīdzību. Tāpēc ir jāveic pasākumi attiecībā uz līdztiesības uzlabošanu izglītības jomā, lai izglītības gaitu nenoteiktu ģimenes izcelsme, etniskā piederība, invaliditāte vai dzimums;

22. norāda, ka steidzami ir jāaizsargā visu izglītojamo tiesības uz izglītību un apmācību, stiprinot izglītības un apmācības sistēmu noturību krīzes apstākļos, cita starpā ar izglītības digitalizāciju un skolotāju pienācīgu apmācību. Aprīkojums un savienojamība, kas vajadzīga tālmācībai un e-mācībām, ir jāuzskata par taisnīgas pārejas daļu, un piekļuve tām ir jānodrošina vienlīdzības apstākļos, lai izskaustu pašreizējo digitālo plaisu, tās sarežģītību un būtisko ietekmi uz sociālajām tiesībām, jo piekļuves trūkums jaunajām tehnoloģijām un informācijas sabiedrībai padziļina nelabvēlīgu apstākļu gadījumus, vienlaikus radot jaunus sociālās atstumtības veidus;

23. norāda, ka izglītībai būs jābūt pietiekami kvalitatīvai un ilgai, lai nodrošinātu nodarbinātību nākotnē. Tādēļ būs jāpaliekina līdzekļi un jāveic intensīvs sistematisks izglītošanas darbs pirmsskolas iestādēs, bērnudārzos, sākumskolās un pamatskolās, lai nodrošinātu iespēju visiem iegūt pienācīgas pamatprasmes un turpināt izglītošanos vidējās izglītības līmenī. Cilvēkus bez vidējās izglītības ir ļoti grūti nodarbināt, un viņi ir pakļauti liela atstumtības riskam. Tiem, kam vajadzīgs īpašs atbalsts, un cilvēkiem ar invaliditāti vajadzētu būt vienādām iespējām iegūt pienācīgas pamatprasmes un vismaz vidējo izglītību; lai virzītos uz iekļaujošu sabiedrību, cilvēkiem ar mācīšanās traucējumiem vajadzētu būt iespējai apgūt vispārīgās prasmes, kas viņiem dotu iespēju sekmīgi piedalīties sabiedrībā un uzlabot savas dzīves kvalitāti;

24. atzinīgi vērtē Prasmju programmas Eiropai atjaunināšanu un profesionālās izglītības un apmācības attīstīšanu, lai tā atbilstu prasmju prasībām jaunajās profesijās, jo īpaši tajās, kas attiecas uz zaļo un digitālo pāreju un mākslīgo intelektu. Darba devējiem arvien biežāk ir vajadzīgi darbinieki, kam ir ne tikai konkrētai profesijai vajadzīgās prasmes, bet arī transversālas vai vispārīgās prasmes. Ir jāizstrādā individuāls mācību plāns katram mācību dalībniekam un jānodrošina piekļuve kvalitatīvai darba praksei un atbalsts karjeras plānošanā un izpildes vadībā. Aicina ar Prasmju programmu risināt iespējamās darbvietu zaudēšanas problēmas, kuru cēlonis būs pastiprināta darba tirgus robotizācija, kā arī problēmas saistībā ar apmācības un nodarbinātības iespējām neaizsargātām grupām un personām, kurām ir grūtības atrast darbu, ievērojot vienlīdzīgu iespēju un nediskriminācijas principus;

25. iesaka ES līmenī apzināt un atzīt nodarbinātībā iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences, kā arī neformālās izglītības un brīvprātīgā darba rezultātā iegūtās zināšanas, prasmes un kompetences, tostarp ārzemēs iegūtās zināšanas un prasmes. Darbavietā un citur iegūtās prasmes var norādīt, piemēram, *Europass* portfeli vai digitālos žetonos (*Open Badge*);

26. atbalsta Eiropas izglītības telpas izveides paātrināšanu, lai visiem nodrošinātu kvalitatīvu izglītību un piekļuvi darba tirgum Eiropas vienotajā tirgū. ES būtu jāuzlabo sadarbība starp izglītības sistēmām un dažādām mācību programmām un jāturpina stiprināt sadarbību Boloņas procesa ietvaros. Tā kā zaļā kursa veiksmīgai īstenošanai ir būtiska nozīme, "*Erasmus+*" zaļināšana būs vajadzīga arī pēc pandēmijas;

27. uzskata, ka Digitālās izglītības rīcības plānā galvenā uzmanība jāpievērš pieaugušo, kā arī bērnu un jauniešu kritiskās domāšanas un plašsaziņas līdzekļu lietošanas stiprināšanai, lai viņi spētu atvairīt viltus ziņu uzplūdus, kā arī izprast algoritmu un uz programmatūrām balstītu lēmumu pieņemšanas nozīmi ikdienas dzīvē. Attiecībā uz tālmācību būtu jānosaka vienoti kvalitātes kritēriji. Izglītības platformas, ko vietējās pašvaldības pasūtījušas savām vajadzībām, regulāri jāsaģatavo ar tādu programmatūras licenci, kura ļauj pasūtītājam izstrādāt un izplatīt produktu atbilstoši savām vajadzībām. Tas veicinās Eiropas digitālās izglītības ekosistēmu pienācīgu attīstību, un saskaņā ar projektiem samaksātās nodevas galvenokārt tiks novirzītas reģionālajiem un vietējiem dalībniekiem, nevis operatoriem ārpus ES;

28. uzskata, ka ir svarīgi uzlabot Eiropas konkurētspēju, veicinot darījumdarbības modeļu daudzveidību, un tāpēc atbalsta Komisijas ierosināto Sociālās ekonomikas rīcības plānu, kura mērķim vajadzētu būt uzticības veidošanai pēc krīzes, iesaistot sabiedrību, sociālo ieguldījumu un inovācijas palielināšanai, kā arī darbvietu radīšanai cilvēkiem, kurus ir grūtāk nodarbināt. Eiropas Komisijai, dalībvalstīm un vietējām un reģionālajām pašvaldībām sociālās ekonomikas dimensija būtu jāintegrē galvenajās politikas jomās, programmās un praksē, lai sociālie uzņēmumi būtu tiesīgi piedalīties visās lielākajās Savienības finansēšanas programmās un lai tiem būtu labāka piekļuve publiskiem uzaicinājumiem iesniegt piedāvājumus. Atbildības sajūta vietējā līmenī mazinās sociālo uzņēmumu vēlmi pārcelt savu darījumdarbību, jo tai būs arī citi vietējie vides vai pilsoniskie mērķi;

29. uzskata, ka taisnīgas pārejas sasniegšanas nolūkā ir svarīgi iekļaut sieviešu un vīriešu līdztiesības veicināšanu visās ES politikas jomās, īpašu uzmanību pievēršot neaizsargātā situācijā esošu sieviešu iekļaušanai (ar dzimumu saistītas vardarbības upuri, vientuļās mātes u. c.). Koronavīrusa izraisītā krīze ir arī atšķirīgi ietekmējusi vīriešus un sievietes, un tas ir jāņem vērā, rīkojoties pēc krīzes.

Taisnīgi darba nosacījumi

30. piekrīt Komisijas viedoklim, ka attiecībā uz taisnīgiem darba apstākļiem ir vajadzīgs spēcīgs sociālais dialogs, kurā darba ņēmēji un darba devēji var kopīgi rast risinājumus, kas vislabāk atbilst viņu vajadzībām. Darba ņēmēju iekļaušana ir svarīga, lai saglabātu darba apstākļus, un tāpēc sociālie partneri ir jāiesaista visās lielākajās ES iniciatīvās, tostarp Eiropas zaļajā kursā. Darbavietās ir vajadzīgs dialogs par to, kā samazināt oglekļa pēdu, mainot ikdienas darba un darbības praksi;

31. cieši seko norisēm, kas saistītas ar Komisijas ierosināto Eiropas minimālās darba algas iniciatīvu, lai veicinātu taisnīgu darba algu un uzlabotu minimālo darba algu ES valstīs ar zemu atalgojumu. Vienlaikus uzsver, ka neviena Eiropas iniciatīva par minimālo algu nedrīkst būt universāla un ka tajās valstīs, kur šāda sistēma jau pastāv, ir jānodrošina algu noteikšana, izmantojot koplīgumus, un ir jāievēro sociālo partneru autonomija. Labi funkcionējošas darba koplīguma slēgšanas sarunas un visaptveroši koplīgumi ir galvenā metode, kā panākt taisnīgu darba algu un noteikt citus darba apstākļus, jo darba ņēmēji un darba devēji vislabāk pārzina savu nozari un reģionu;

32. gaida plānoto Komisijas priekšlikumu par atalgojuma pārredzamības pasākumiem, kas būs nozīmīgs vīriešu un sieviešu atalgojuma atšķirību novēršanas līdzeklis. Vienāds atalgojums būtu jāveicina, izstrādājot tiesību aktus un koplīgumus, kā arī veicot konkrētus pasākumus darbavietā. Eiropas Savienībā sievietes pelna vidēji par 16 % mazāk nekā vīrieši, kas atspoguļo vēl lielākā atšķirībā sieviešu pensijās, un tāpēc ir svarīga Eiropas Komisijas dzimumu līdztiesības stratēģija;

33. atbalsta darba drošības un veselības aizsardzības stratēģijas un dažu direktīvu atjaunināšanu saistībā ar tādām problēmām kā psihosociāls stress un ergonomiskie riski. Darbinieku labjutība darbā un jēgpilns darbs arī ir konkurētspējīgas priekšrocības publiskajā sektorā attiecībā uz personāla nodrošināšanu un darba devēju reputācijas pārvaldību, un šie faktori ļauj pagarināt darba mūžu. Īpaša uzmanība jāpievērš ar darbu saistītu letālu nelaiemes gadījumu, arodslimību, tostarp vēža kā arodslimības, kā arī balsta un kustību aparāta traucējumu, darba izraisīta stresa un jebkāda veida aizskaršanas – dzimuma, rases, pasaules uzskata, invaliditātes vai seksuālās orientācijas dēļ – novēršanai, kā arī pienācīgu līdzekļu paredzēšanai uzraudzības vajadzībām. Citi apsverami temati ir pārrobežu pandēmiju radīta veselības apdraudējuma novēršana, kā arī jaunās tehnoloģijas un darba modeļi. RK aicina noteikt pasākumus darba drošības veicināšanai, arī attiecībā uz pārrobežu darbu un jauna veida darbiem, kā arī sieviešu un vīriešu līdztiesību. Ir jāņem vērā klimata pārmaiņu ietekme uz darba apstākļiem un darba ņēmēju aizsardzības pasākumiem;

34. norāda, ka jauni darba modeļi, piemēram, pastāvīga savienojamība, tāldarbs, mobilais darbs un algoritmos balstīta personāla atlase un vadība, var palielināt produktivitāti un elastīgumu darba ņēmējiem, bet ir vajadzīgi kopīgi risinājumi un darba ņēmēju un darba devēju vienošanās par darba drošību, lai uzlabotu labjutību darbā un novērstu jaunus stresa izraisītājus. Tā kā notiek pakāpeniska darba modeļu digitalizācija, ir jāaktualizē Eiropas noteikumi darba apstākļu un darba laika jomā, tostarp noteikumi par garantētām tiesībām atslēgties. Ir vajadzīgi arī pozitīvas rīcības pasākumi, lai atbalstītu grupas, kas ir īpaši neaizsargātas pret digitālo plaisu (imigrantus, personas, kurām draud nabadzība un sociālā atstumtība, etniskās minoritātes, turklāt pievēršoties arī digitālajai plaisai, ko rada dzimuma, paaudžu un ģeogrāfiskie faktori). Līdztekus tehnoloģiju virzītai produktu izstrādei uzmanība jāpievērš tādu uz cilvēkiem orientētu metožu, pakalpojumu un produktu izstrādei, kuri ir veidoti ar darbavietu sistēmu galalietotāju ieguldījumu. Ir jāvienojas par mērķslīgā intelekta ētiskas

izmantošanas principiem darbavietā un jāorganizē pārkvalifikācija darbavietās, kur mākslīgais intelekts pārveido vai pārņem darbības. Šajā saistībā Komiteja atzinīgi vērtē lielāko Eiropas starpnozarū sociālo partneru – *BusinessEurope*, *SMEUnited*, *CEEP* un Eiropas Arodbiedrību konfederācijas – kopīgo apņemšanos optimizēt ieguvumus un risināt digitalizācijas radītās problēmas darba vidē, izmantojot autonomu pamatnolīgumu par digitalizāciju⁽¹⁾;

35. atgādina, ka “ir nepieciešams ieviest visaptverošu satvaru, kas nodrošinātu visu darbinieku sociālo aizsardzību un sociālās tiesības (no veselības aizsardzības un drošības līdz piekļuvei mūžizglītībai) ar mērķi platformu ekonomikai un “tradicionālajai” bezaistes ekonomikai radīt vienlīdzīgus konkurences apstākļus”⁽²⁾. RK aicina noteikt pasākumus sociālā dialoga veicināšanai, tostarp par platformu darba pārrobežu aspektiem;

36. uzskata, ka atbildība par darba un ģimenes dzīves saskaņošanu arī turpmāk jāuzņemas sociālajiem partneriem. Darba un privātās dzīves līdzsvara pasākumi, piemēram, atvaļinājums ģimenes apstākļu dēļ un aprūpes sistēmas vientuļo māšu vai viena vecāka ģimenēm, var palīdzēt palielināt sieviešu nodarbinātības līmeni, kā arī dzimstības līmeni, paaugstināt drošības, veselības aizsardzības un labklājības līmeni, veicināt darba tirgus pieejamību sievietēm, ievērojot iespēju vienlīdzību;

Sociālā aizsardzība un iekļaušana

37. norāda uz jaunā *SURE* instrumenta nozīmi, kurš sniedz pagaidu atbalstu dalībvalstīm attiecībā uz bezdarba riska samazināšanu ārkārtas situācijās. Eiropas Komisijai, izstrādājot savu priekšlikumu par Eiropas bezdarbnieka pabalstu pārāpdrošināšanas shēmu, ir jāizmanto kā valsts, tā vietējā līmenī gūtā pieredze ar *SURE*, lai palīdzētu samazināt bezdarba ietekmi uz dalībvalstu publiskajām finansēm. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām vajadzētu būt galvenajai lomai šīs iniciatīvas īstenošanā;

38. ļoti atzinīgi vērtē koncentrēšanos uz bērnu labklājības veicināšanu un bērnu atbalstīšanu pārejā uz pieaugušā statusu. Garantijai bērniem būtu jānodrošina bērnu piekļuve pamatpakalpojumiem, veselības aprūpei, pirmsskolas izglītībai un skolai līdz pilngadībai, kā arī jānodrošina viņiem pienācīgs mājoklis un uzturs. Ir īpaši svarīgi, lai ar Garantiju bērniem tiktu aizsargātas visneaizsargātāko bērnu tiesības. Īpaši atzinīgi vērtējams ir priekšlikums izmantot vismaz 5 % no kopējiem ESF+ izdevumiem, lai palīdzētu bērniem izkļūt no nabadzības. Bērnu tiesību aizsardzība un ieguldīšana bērnos ir ne tikai morāls pienākums, bet arī visbūtiskākais ieguldījums ilgtspējīgā nākotnē;

39. ir pārliecināta, ka Eiropas Savienība spēj pozitīvi ietekmēt darba un vides apstākļus trešās valstīs, galvenokārt slēgdama šo aspektu ziņā mērķtiecīgus tirdzniecības nolīgumus. Šajā kontekstā atbalsta ideju galvenajam tirdzniecības nolīgumu izpildes uzraugam uzdot darba un vides standartu piemērošanu tirdzniecības nolīgumos. Tāpēc galvenajam tirdzniecības nolīgumu izpildes uzraugam būtu regulāri jāapspriežas ar arodbiedrībām un darba devējiem par darba tiesību pārkāpumiem;

40. piekrīt Komisijas viedoklim par to, cik svarīgi ir turpināt aktīvi apkārt nabadzību. Galvenie aspekti šajā ziņā ir atbalsts darba meklēšanai, kvalitatīva un cenu ziņā pieņemama veselības aprūpe, piekļuve izglītībai un apmācībai, mājokļu pieejamība un pamatvajadzību nodrošināšana. Arī parādsaistības var izraisīt pastāvīgu nabadzību un atstumtību. Tāpēc būtu jānostiprina noteikumi par tirgvedību un negodīgiem noteikumiem saistībā ar īstermiņa augsta riska patēriņa kredītiem. Būtu jāīsteno arī labas prakses piemēri dalībvalstīs, piemēram, saistībā ar vienādranga aizdevumiem. Nodarbināto personu nabadzības novēršana ir īpaša problēma, kuru var risināt, nodrošinot pienācīgas algas un citus darba standartus, kā arī uzraugot dzīves dārdzības pieaugumu, galvenokārt saistībā ar mājokļa izmaksām, pilsētās un izaugsmes centros. Valstīs

⁽¹⁾ https://www.buinessurope.eu/sites/buseur/files/media/reports_and_studies/2020-06-22_agreement_on_digitalisation_-_with_signatures.pdf.

⁽²⁾ RK atzinums “Darbs platformās – vietējās un reģionālās regulatīvās problēmas” (COR-2019-02655).

spēkā esošās ienākumu garantiju shēmas un ar tām saistītie atbalsta pakalpojumi ekonomiski neaktīviem cilvēkiem ir vienīgais līdzeklis pienācīgu dzīves apstākļu nodrošināšanai. Komisija arī īpaši uzsver jaunās problēmas saistībā ar ienākumu sadali, kuras rada pāreja uz oglekļneitrālu ekonomiku. RK piekrīt, ka ir jāizskata nabadzības cēloņi un politikas nostādnes, ar kurām tos novērš, un mudina noteikt efektīvus pasākumus un stratēģiju, lai būtiski mazinātu nabadzību;

41. atzīst, ka novecošana ir pārbaudījums sistēmu ilgtspējai, taču norāda, ka tā arī paver iespējas jaunām saimnieciskajām darbībām. Gados vecāki cilvēki var dot nozīmīgu ieguldījumu ekonomikas izaugsmē kā neatkarīgi un aktīvi pakalpojumu patērētāji un kā sabiedrības locekļi. Attiecībā uz cilvēku darba dzīves pagarināšanu ir svarīgi izmantot gados vecāku darba ņēmēju zināšanas, kā arī uzlabot viņu profesionālās prasmes. Laba veselība vecumdienās ir jāatbalsta ar veselības veicināšanas, slimību profilakses un vientulības mazināšanas pasākumiem. Ir jāuzlabo arī labjutība darbā, vispārējā veselība un noturība darbā, lai nodrošinātu, ka garāks dzīves ilgums nozīmē arī ilgāku darba mūžu. Cenu ziņā pieņemamas un kvalitatīvas ilgtermiņa aprūpes pieejamības nodrošināšana ir būtiska, lai vecumdienās saglabātu cilvēka cienīgu dzīvi. Lai aizkavētu vajadzību pēc ilgtermiņa aprūpes un saīsinātu tās ilgumu, ir jāuzlabo gados vecāku cilvēku funkcionālās spējas un jādara pieejami profilaktiskie pakalpojumi, ieskaitot aktīvu vecumdienu veicināšanas pasākumus. Ir jānovērš pensionāru nabadzība, un vislabāk to var izdarīt, nodrošinot atbilstošas pensijas, ikvienam vecumdienās garantējot tiesības uz tādiem resursiem, kas nodrošina cilvēka cienīgu dzīvi un vienlaikus ņemot vērā arī sieviešu un vīriešu pensiju būtisko atšķirību. Šajā saistībā tiks atbalstīts Komisijas ziņojums par demogrāfisko izmaiņu ietekmi, kā arī Zaļā grāmata par novecošanu;

42. uzsver cenu ziņā pieņemamas veselības aprūpes pieejamības nozīmi. Ieguldījumi profilaktiskos pasākumos un savlaicīgā veselības aprūpē var ierobežot veselības aprūpes izdevumus. Digitālo pakalpojumu, kā arī jaunu un integrētu veselības un sociālo pakalpojumu modeļu izstrāde arī nodrošinās rentablus un uz pacientu/klientu vērstus procesus. Viena no jomām, kurā sociālie un veselības aprūpes pakalpojumi tiek apvienoti, ir garīgā veselība; šajā jomā pēc iespējas drīzāka pakalpojuma nodrošināšana parasti novērš problēmu pasliktināšanos un izmaksu pieaugumu. Komisijas priekšlikums par Eiropas Vēža uzveikšanas plānu ir vērtējams atzinīgi. Jāatzīmē arī, ka mikrobu rezistence pret zālēm ir nopietns pārrobežu veselības apdraudējums un ka tāpēc Eiropas Savienībai ir jāturpina rīkoties tā, lai samazinātu rezistenci pret antibiotikām dalībvalstīs;

43. uzsver, ka ir jāatbalsta un jāaizsargā bioloģiskā daudzveidība un vide, jo tām ir īpaša ietekme uz vietējo attīstību apgabalos, kuru ekonomika ir vairāk atkarīga gan no lauksaimnieciskās darbības, gan no vērtības un resursiem, ko nodrošina biokulturālā vide un bioloģiskā daudzveidība. Tas ir ļoti svarīgi no sociālā viedokļa, jo tas tieši ietekmē dzīves līmeni, nodarbinātību, migrāciju, izglītības līmeni, profesionālo apmācību un jauniešu iespējas šajās jomās;

44. norāda, ka labklājības veicināšana ir cieši saistīta ar pašvaldību vietējās un reģionālās identitātes stiprināšanu, gan individu, gan kopienu iespēju palielināšanu un aktīvas iekļaušanas veicināšanu. Lai pāreja būtu patiesi taisnīga, cilvēkiem ir jābūt vienādām iespējām līdzdarboties un ietekmēt uz viņiem attiecināmos lēmumus.

Briselē, 2020. gada 14. oktobrī

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Apostolos TZITZIKOSTAS